Förmögenhetslängden

Av uppbördsdirektören Nils Gottliebsson

Grundbestämmelserna om förmögenhetslängd finns i 68 § TF, där det för det första stadgas att sådan längd skall upplåggas och vidare att i densamma skall antecknas yrkesbeteckning för den skattskyldige samt den till statlig förmögenhetsskatt skattepliktiga och beskattningsbara förmögenheten. Kompletterande bestämmelser ges i 35 § TK, där det föreskrivs att de skattskyldiga i förmögenhetslängden (i fortsättningen förkortat till FörmL) skall upptagas i samma ordning som de upptagits i inkomstlängden (IL), dock att i FörmL, som föres för lokal taxeringsnämnd, oskifta dödsbon och familjestiftelser, i den mån de är utländska juridiska personer, såsom en särskild avdelning skall upptagas sist i längden. Där föreskrivs också att, om ej Lst annorlunda förordnar, FörmL skall upplåggas gemensamt för lokal taxeringsnämnd och sådan särskild taxeringsnämnd som omförmäles i 4 § fjärde stycket TF, d. v. s. nämnd som verkställer taxering av fysiska personer, dödsbon och familjestiftelser, vilkas inkomstförhållanden med hänsyn till förvärvskällans art eller eljest är av mera invecklad beskaffenhet. — Det ankommer på RsN att fastställa formulär till taxeringslängder. Avgörande för vad som skall noteras i FörmL blir därför slutligen formuläret till denna längd med därtill hörande anvisningar.

Låt oss efter dessa inledande konstateranden granska förmögenhetslängdsformuläret kolumn för kolumn och göra de kommentarer som befinns påkallade, dels med utgångspunkt från det hittillsvarande förfarandet vid längdens framställning (utom i vad gäller Stockholm), dels under beaktande av den förändrade situation som inträder när längden ADB-framställes.

I kol. 1 skall uppslag och nr i IL antecknas, Därmed knytes FörmL och IL samman och en identifikationsmöjlighet är alltså given redan härmed. I Stockholm är det här som eljest det s. k. registernumret som angives. Hur det blir på denna punkt med riks-ADB är väl inte riktigt klart, men sannolikt kommer man att röra sig med ett deklarationsnummer och det blir väl i så fall detta som skall angivas. Numret (nuvarande eller blivande) i förening med den skattskyldiges namn (kol. 3) får väl anses vara fullt tillräckliga identifikationsdata. Varför vid sådant förhållande "Fastighetsbeteckning enligt jordregister eller fastighetsregister" (kol. 2) skall angivas ter sig något gåtfullt, frånsett att själva rubriken utformats som om fråga vore om en fastighetslängd; rimligen borde den väl lyda: "Den skattskyldiges bostadsfastighet" eller någonting sådant. Men jag kan inte finna annat än att denna kolumn är onödig. I stockholmsformuläret har vi heller ingen motsvarighet till den. Enligt texten till namnkolumnen skall "i förekommande fall" titel eller yrke anges. Det må väl sammanhänga med den yrkesbeteckning som skall redovisas i kol. 4 och som jag

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:15:29

strax skall återkomma till. Redan här må emellertid konstateras att med ADB-systemet kravet på utsättande av titel eller yrke bör bortfalla; stockholmslängden upptar endast namnet. Enligt rubriktexten skall vidare i kol. 3 för juridisk person anges även postadress. Varför det? Den debiterade skatten förs ju över till debiteringslängden och utsändande av debetsedel sker på grundval av denna längd. Det må väl för juridiska såsom för fysiska personer vara tillräckligt med den adressangivelse som där finnes; i vart fall har vi inte i Stockholm behov av adress i FörmL.

Så var det yrkesbeteckningen (kol. 4). Det är en uppgift som alls icke har med taxeringen att göra utan som är till uteslutande för statistikens skull. Jag är av princip skeptisk på all statistik och börjar alltså med att ställa frågan om det är en meningsfull och nyttig statistik som erhålles genom att kombinera förmögenhet med yrke. Som det nu är skall emellertid yrkeskod utsättas och man är tacksam att man enligt SCB:s anvisningar i saken slipper ange yrke för familjestiftelser.

Det är taxeraren som skall bestämma yrkeskoden och det finns plats för den på deklarationens fjärde sida. I Stockholm har vi emellertid sedan länge praktiserat att låta biträdespersonalen koda vid längdföringen (numera vid beredning av deklarationerna för stansning).[1] För att SCB sedan skall kunna göra sin förmögenhetsstatistik torde det, frånsett Stockholm, tillgå så att ett (extra) exemplar av FörmL överlämnas till SCB, som efter väl förrättat värv återställer detta till vederbörande. I Stockholm får SCB låna hålkort från uppbördsverket. Man kan fråga sig varför vi ändock i stockholmslängden har en kolumn för yrkeskod. Förbiseende, får jag väl svara. Därmed är också sagt att efter ADB-genombrottet både yrkeskodkolumnen och, som redan antytts, yrkesangivelsen kan bortfalla. Till slut må på detta avsnitt anmärkas att det är något förvånande att den första föreskrift om FörmL som möter en är denna detalj om yrkesbeteckningen. Rimligtvis borde inte bestämmelsen härom förekomma varken i TF eller TK utan endast i form av formuläret och anvisningarna till detta.

Vi är därmed framme vid beloppskolumnerna och finner då först att i kol. 5 skall anges den skattepliktiga förmögenheten. Den har betydelse vid samtaxering, eftersom det är efter den som den gemensamt beräknade förmögenhetsskatten skall uppdelas på makarna. Om noteringarna i FörmL läggs till grund för skatteuträkningen måste alltså, i fall av samtaxering, den skattepliktiga förmögenheten för vardera maken vara känd. När ADB kommer in i bilden behövs inte uppgift i *längden* vare sig av den ena eller andra av ovan angivna anledningar. Möjligen kan man hävda att den skattepliktiga förmögenheten måste vara angiven, om någon (Lst? RRV?) vill kontrollera att skatten rätt fördelats mellan makarna. Men här kommer man in på en principfråga för framtiden: skall skattekontroll över huvud ske genom granskning av längder? Skall inte i stället RRV ägna sig åt kontroll av de skatteprogram som tillämpas vid ADB? Till slut må påpekas att skattepliktig förmögenhet i deklarationen kallas behållen förmögenhet. Det

[1] I Stockholm yrkeskodas f. ö. *alla* deklarationer för fysiska personer. Detta har befunnits enklare och ändamålsenligare än att personalen ständigt skall aktge på urvalsreglerna.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:15:29

är väl inte så alldeles bra att ha två benämningar på samma sak. Möjligen borde man på fjärde sidan i deklarationen ha texten: "Behållen förmögenhet (= skattepliktig förmögenhet) enligt — — —".

Härnäst följer kolumnen för sammanräknad nettoinkomst (kol. 6). Den inkomsten spelar sin roll vid tillämpning av reduceringsreglerna och vid prövning av om dessa regler skall tillämpas, Men varför skall den angivas i FörmL? Den beskattningsbara förmögenheten, som alltså framträtt sedan reduceringsreglerna ev. tillämpats, skall ju av taxeraren anges på deklarationen och man kunde alltså nöja sig med att överföra den beskattningsbara förmögenheten från deklarationen till längden och förutsätta att den är rätt uträknad. Eller förhåller det sig så, att den beskattningsbara förmögenheten på sina håll först i FörmL framräknas? Eller vill man ha uppgiften i kol. 6 (och ev. uppgifter i kol. 7 och 8) för att kunna kontrollera att den beskattningsbara förmögenheten är rätt framräknad? För framtiden får väl övervägas om inte också kol. 6—8 kan och bör bortfalla. Vi har den sammanräknade nettoinkomsten ännu med i stockholmslängden och rubriken lyder där: "Sammanräknad nettoinkomst inkl. till sjömansskatt beskattningsbar inkomst". Texten är väl inte alldeles oantastlig men i sak är det uppenbart vad kolumnen i förekommande fall anger. Det förhåller sig ju så att vid tillämpning av reduceringsreglerna (9 § tredje stycket FFS) den sammanräknade nettoinkomsten skall ökas med den till sjömansskatt beskattningsbara inkomsten, om sådan finns. Detta påpekas i anvisningarna till riksformuläret för FörmL. Ehuru det där inte direkt utsäges torde det få förutsättas att avsikten är att sådan inkomst skall antecknas i anteckningskolumnen. I Stockholm har man alltså valt att i förekommande fall inkludera den i den sammanräknade nettoinkomsten.

Jag har redan berört kol. 7 och kol. 8 i riksformuläret. I anvisningarna till dessa kolumner sägs att användningen av dem är frivillig och att de är avsedda som hjälpkolumner vid beräkningen av den beskattningsbara förmögenheten (för fysisk person och oskift dödsbo). Texten tyder på att det, som jag ovan antytt, förekommer att den beskattningsbara förmögenheten uträknas i FörmL (utan att vara angiven å deklarationen?). Till kol. 7 anmärkes i en not i FörmL att i densamma i vissa fall införes ett högre belopp än 30 gånger den sammanräknade nettoinkomsten i kol. 6. Därvid åsyftas att den sammanräknade nettoinkomsten vid tillämpning av reduceringsreglerna i förekommande fall skall ökas med, såsom nyss sagts, till sjömansskatt beskattningsbar inkomst, resp. omräknas på sätt i 9 § fjärde stycket FFS sägs, om sådant fall föreligger. Några motsvarigheter till dessa kolumner förekommer inte i stockholmslängden. Här beräknas den beskattningsbara förmögenheten av taxeraren och utsättes å deklarationen. Har reducering skett skrivs "reduc" framför beloppet. Sedan tillgår likvisst så, att den beskattningsbara förmögenheten maskinellt framräknas med beaktande av reduceringsreglerna och därvid också med beaktande av till sjömansskatt beskattningsbar inkomst om sådan förekommer. Maskinen prövar alltså i varje fall hur den skattepliktiga förmögenheten förhåller sig till den sammanräknade nettoinkomsten (ev. ökad med den till sjömansskatt beskattningsbara inkomsten) och beaktar såväl trettigångerregeln som femtiprocentregeln.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:15:29

Skulle omräkning av den beskattningsbara inkomsten enligt 9 § fjärde stycket ifrågakomma får detta bli ett manuellt fall. Naturligtvis borde det övervägas att, när i allt fall den beskattningsbara inkomsten maskinellt framräknas, befria taxeraren från sådan uträkning. Det vore tillräckligt om han kontrollerade den behållna (= skattepliktiga) förmögenheten och i förekommande fall antecknade till sjömansskatt beskattningsbar inkomst samt sådan uppräkning av den sammanräknade nettoinkomsten som följer av 9 § fjärde stycket. Hur man tänkt sig förfara i riks-ADB är mig inte bekant. — Till slut bör också nämnas att i stockholmslängden finns en kolumn där det maskinellt utskrivs ett "R" när reducering sker och en annan kolumn där det utskrivs ett "G", då fråga är om gemensam beskattningsbar förmögenhet. Vissa andra speciella kolumner i stockholmslängden kan i detta sammanhang förbigås.

Av vad ovan sagts framgår att FörmL när ADB tillämpas kan "bantas ned" betydligt i jämförelse med nuvarande riksformulär och också i jämförelse med stockholmsformuläret. Fråga är hur långt man skall gå. För skatteuträkning, skattekontroll och statistik erfordras inga data alls *i längden*. Uppkommer ett mål har man givetvis deklarationen eller utdrag ur densamma med i handlingarna och har på så sätt tillgång till erforderliga data. Man kommer till slut fram till att längden inte behöver upptaga mer än namn och nummer på den skattskyldige samt förmögenhetsskatten. Nästa steg blir då att helt slopa FörmL och direkt till debiteringslängden (och debetsedlarna) överföra den maskinellt uträknade förmögenhetsskatten. Därmed har man på ett elegant sätt FörmL:s sekretessproblem ur världen! Kanske forskarna har någon gensaga att komma med.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-17 18:15:29